

**A HORTOBÁGYI LEADER
KÖZHASZNÚ EGYESÜLET**

**TÁJÉKOZTATÓ A HORTOBÁGYI LEADER HACS MUNKÁJÁRÓL
2008-2013.**

**Bíróné Nagy Csilla
munkaszervezet-vezető
Hortobágyi LEADER Közhasznú Egyesület
4071 Hortobágy, Czinege J. u. 1.
30/523-98-55**

LEADER PROGRAM

BESZÁMOLÓ A HORTOBÁGYI LEADER HELYI AKCIÓCSOPORT 2008 – 2013. MÁRCIUS 19. NAPJÁIG VÉGZETT MUNKÁJÁRÓL, EREDMÉNYEIRŐL

1. Előzmények

A vidékfejlesztési politikának a közösségi prioritásokkal összhangba hozása érdekében az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló **1698/2005/EK tanácsi rendelet 9. cikke** a 2007. január 1-jétől 2013. december 31-ig terjedő programozási időszakra a vidékfejlesztésre vonatkozó közösségi szintű stratégiai iránymutatásokról rendelkezik.

A **1698/2005/EK tanácsi rendelet 9. cikke 2.3. pontjában** határozza meg a Vidékfejlesztés 2007–2013 közötti programozási időszakot.

A helyi vidékfejlesztési tervezés és a megvalósítás szabályait Magyarországon (F)VM miniszteri rendeletek tartalmazzák. Hazánkban 2007 során jöttek létre a Helyi Vidékfejlesztési Közösségek, melyek jogot nyertek arra, hogy a HVS-ben közösen megfogalmazott célkitűzéseket megvalósítsák..

A **1698/2005/EK tanácsi rendeletnek megfelelően Magyarországon** a tervezés folyamata, a stratégiák értékelése 2007-ban lezajlott, melyet követően 2008. év második felében a HACs-ok kiválasztása és felkészítése, valamint a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák (HVS) elkészítése is megtörtént.

A vidékfejlesztési célok megvalósulásához a 2007-2013 közötti időszakban Magyarországon az Új Magyarországi Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) mintegy 262 milliárd forinttal járult hozzá. A fejlesztési elképzelések kivitelezésekor döntő erejű a LEADER megközelítés, ami a települési önkormányzatok, vállalkozások és civil szervezetek helyi közösségekbe foglalt együttműködését jelenti.

NÁHÁNY GONDOLAT A LEADER PROGRAMRÓL

Mit is jelent a LEADER?

Leader (angol) [líder] 1. **vezető** 2. **elől lévő, utat mutató** 3. **kezdeményező, irányító**
LEADER (francia) **L**iaison **E**ntre **A**ctions pour le **D**éveloppement de l'**E**conomie **R**urale = **Közösségi kezdeményezés a vidéki gazdaság fejlesztéséért**

A LEADER egy terület alapú, multiszektorális, a vidéki térségek közötti együttműködést erősítő program, melyet az EMVA közösségi alap finanszíroz.

A LEADER jellemzői, hogy helyi partnerségre épít, előtérbe helyezi az innovációt, az alulról jövő kezdeményezéseket támogatja. Magában foglalja és költségvetésében elkülöníti a helyi fejlesztési stratégiákat (HVS), a hazai és nemzetközi együttműködéseket, illetve a HACs-ok működéshez kapcsolódó kiadásokat.

A LEADER célkitűzései

A legsikeresebb uniós vidékfejlesztési kezdeményezés célja a térségi belső erőforrások fenntartható és innovatív felhasználása, az aktív vidéki szereplők közötti együttműködés megalapozása, a fenntartható helyi fejlesztési stratégiák előkészítése és megvalósítása. A hazai és nemzetközi régiók, térségek és települések közötti együttműködések különböző formáinak támogatása a hasonló adottságú, hasonló problémákkal szembenéző területeket kovácsolja össze, a máshol működő jó gyakorlatok átvétele, a közös gondolkodás megkönnyíti a felzárkózást Európához. A program létrehozásakor még tizenöt uniós ország célja az volt, hogy **megállítsa az egyre elszegényedő és előregedő vidéki térségek további leszakadását**. Az együttműködés a résztvevő települések szabad elhatározásán alapul, a helyi közösségek azonban csak a földrajzilag összefüggő területeken egymással szomszédos települések lakónak összefogásával valósulhatnak meg. A LEADER térségek határa nem feltétlenül esik egybe a statisztikai kistérségek határaival.

A LEADER Program hét alappillére

Amikor LEADER Programról, -térségről, -stratégiáról, -szerveződésről beszélünk, akkor az alábbi szempontrendszer *egyöntetű érvényesüléséről* beszélünk:

1. ***Területalapú megközelítés.*** A LEADER-térség nem feltétlenül esik egybe az államilag behatárolt közigazgatási területtel. Lakói közös otthonuknak érzik a térséget, amelyben a helyi identitástudatot és hovatartozást közösen élik meg. Ez az alapja annak az összefogásnak és tenni akarásnak, amely hatékonyan mozgósítja és hasznosítja a történelmi hagyományokra, helyi sajátosságokra alapozó kezdeményezéseket.
2. ***Az alulról építkezés elve.*** A helyi önszerveződés fontosságát hangsúlyozza. Arra ösztönzi a térségben élőket, hogy aktívan vegyenek részt közösségük hosszú távú fejlődési irányvonalainak meghatározásában és a fejlesztési stratégia gyakorlati megvalósításában.
3. ***A partnerség elve: a helyi akciócsoport működtetése.*** A LEADER-térséget a háromoldalú – civil, vállalkozó, önkormányzat – partnerség létrehozása teszi életképpé. A jelenlegi előírások szerint a személyekből, szervezetekből és intézményekből álló helyi akciócsoportnak bejegyzett egyesületként kell működnie. A partnerség elvének az érvényesülése együttműködést és kommunikációt jelent. Ennek köszönhetően az esetleges konfliktushelyzetek is átláthatóbbá és megoldhatóbbá válnak, a változáshoz szükséges közös megegyezés is könnyebben megszületik, és a helyi kezdeményezések támogatási hajlandósága is nő.
4. ***A tevékenységek innovatív jellege.*** A helyi – gazdasági, természeti és kulturális – erőforrások feltárásából indul ki, amelyeket újszerűen próbál hasznosítani. Ez lehet például egy új szerveződési forma, de lehet a helyi hagyományos tudás újszerű alkalmazása, valamint új technológiák bevezetése is.
5. ***Integrált, ágazatok közötti megközelítés.*** A fejlesztési stratégiában megfogalmazódó terveknek nem elkülönülten, hanem egymáshoz kapcsolódva és egymást kiegészítve kell érvényesülniük.
6. ***Területek közötti együttműködés, hálózatiépítés elve.*** A jól működő vidékfejlesztési módszerek, innovatív megoldások, ötletek megismertetésének módszere.

7. **Helyi finanszírozás és menedzsment.** A köz-, a vállalkozói és civil szféra képviselőiből álló akciócsoportok felelőssége a döntéshozatalban kulcsszerepet játszik. Ennek érvényesítését nagymértékben elősegíti a LEADER-szerű helyi pénzügyi támogatás és irányítás..

A LEADER EURÓPÁBAN ÉS MAGYARORSZÁGON

Az Európai Közösség a 90-es évek elején olyan közösségi kezdeményezést indított el, mely a helyi önkormányzatok, vállalkozók és civil szervezetek összefogására épít, azok kezébe fejlesztéspolitikai és döntéshozatali jogkört ad. E célból településcsoportokat hoz létre a térségi fejlesztési stratégiák megvalósítására.

Európában 1991 óta működik, hazánkban először ún. Kísérleti LEADER Program formájában valósult meg, azzal a céllal, hogy LEADER-szemlélet bevezetésre kerüljön. Tapasztalatszerzés támogatása volt helyi, regionális és nemzeti szinten.

A LEADER haszna

A LEADER felfrissítette a vidéken élők gondolkodásmódját, elindítva őket az összefogás és a magukról való tevékeny gondoskodás útján, hiszen korábban nem tapasztalt önállósággal dönthettek jövőjükéről. A program legnagyobb nyertesei a helyi közösségek, melyek immáron egymástól is tanulnak: a korábban óvatosan kezelt együttműködés ma már természetessé vált.

2. LEADER PROGRAM VÉGREHAJTÁSA

A Hortobágy térségi együttműködés gondolata 2007. szeptemberében fogalmazódott meg. Ekkor vette kezdetét a térség Vidékfejlesztési Stratégiájának kidolgozása, amelynek eredményeként 2008 tavaszára elkészült a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia (HVS). A stratégia megvalósításához a kormányzati előírásoknak megfelelően meg kellett alakítani a működtető szervezetet, nonprofit társaság vagy egyesület formájában. A vidékfejlesztési stratégia kidolgozásában résztvevő 64 szervezet és egyéni vállalkozó végül a nonprofit társaság megalakítása mellett döntött.

A 64 tulajdonos elhatározása alapján került létrehozásra a Hortobágyi LEADER Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság 2008. július 31.-én. A Társaságot a Hajdú-Bihar Megyei Cégbíróság 2008. augusztus 12-én jogerősen bejegyezte a cégjegyzékbe. A Társaságunk egyike lett, az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretében megalakult, háromezernél is több települést magukban foglaló, 96 helyi közösségnek.

A 11 települést magába foglaló, 55.187 lakost számláló terület a települések egymástól való nagy távolsága valamint a világörökség részét képező Hortobágy Nemzeti Park óriási kiterjedtsége miatt hatalmas területen fekszik.

A Hortobágyi Helyi Akciócsoporthoz 11 település tartozik, ezek: Balmazújváros, Egyek, Tiszacsege, Hortobágy, Újtikos, Újszentmargita, Polgár, Görbeháza, Tiszagyulaháza, Folyás és Nádudvar.

A létrejött Közösség alapvető célja, hogy az uniós és hazai erőforrásokat egyaránt jól használni tudó, együttműködésekre képes és nyitott vidéki közösségként működjön, amelynek létrehozása az együttes gondolkodáson és cselekvésen alapul. Rendkívül fontosnak tartjuk, hogy a „kényszerszertársulás” helyett kölcsönös érdekeken alapuló partnerség jöjjön létre, hiszen csak így születhetnek jól működő programok.

Az alapítók által létrehozott hortobágyi LEADER térségnek egy olyan területnek kell lenni-e, amelynek lakói a helyi identitást közösen élik meg, közös múltat, hagyományokra építenek.

3. A LEADER PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA SORÁN ELÉRT EREDMÉNYEINK ÁTTEKINTÉSE

A Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium, mint az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program Irányító Hatósága (IH) döntése értelmében a programvégrehajtás 2009. évet követező időszakában a Helyi Akciócsoportok (HACS-ok), így a Hortobágyi LEADER HACS is jelentősebb szerepet kaptak, elsősorban a vonatkozó támogatási kérelmek kezelésében. Ennek értelmében, a támogatási kérelmek második benyújtási körétől kezdődően a Hortobágyi LEADER HACS részt vesz a támogatási kérelmek elektronikus rögzítésében, az adminisztratív ellenőrzési feladatok ellátásában, valamint továbbra is ellátják a projektek kiválasztásával és értékelésével kapcsolatos feladataikat.

A klasszikus vidékfejlesztési célok gyakorlati megvalósítása – 3. és 4. tengelyek intézkedéseinek végrehajtása – a 3. tengely meghatározott jogcímeinek meghirdetésével kezdődött meg 2008-ban. A támogatási kérelmek első beadási határideje 2009. január 10-e volt. (Továbbiakban: első körös kérelembenyújtás, kérelemkezelés.) A 3-as tengely és HVS-ek keretében meghirdetett négy jogcím tekintetében a KPMG végzett akkreditációt megelőző vizsgálatot 2010 májusában az Irányító Hatóság felkérése alapján, melynek során a Hortobágyi LEADER HACS megfelelőnek bizonyult a delegált feladatok ellátására is.

A hivatkozott jogcímek az alábbiak voltak: mikrovállalkozások fejlesztése, vidéki örökség megőrzése, falumegújítás és fejlesztés, vidéki turizmus fejlesztés és valamennyi LEADER jogcímbe tartozó kérelem kezelés.

A kérelemkezelési folyamat engedélyezési funkcióját érintő tervezett működésbeli változások miatt a HACS-ok vonatkozásában akkreditációt megelőző vizsgálaton kellett átmenniük. Mivel a HACS-ok a kérelmek ellenőrzésével kifizető ügynökségi funkciót is teljesítenek, más szempontok szerint kell alkalmazni a 885/2006/EK rendelet bizonyos rendelkezéseit (kifizető ügynökségi feladatok átruházása), valamint az 1698/2005/EK és az 1975/2006/EK rendeletek ellenőrzésekre vonatkozó rendelkezéseit.

2009. szeptember 23-án, a delegálási követelményeknek eleget téve a Hortobágyi LEADER Nonprofit Kft. is aláírta a Delegálási szerződést a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatallal, így jogosulttá vált a delegálási feladatok ellátására.

A pályázati rendszer tapasztalatainak vonatkozásában elmondható, hogy a gazdasági szereplők között a közösségi alapú tőketulajdonosok, az önkormányzatok és a nonprofit szervezetek egyre nagyobb szerephez jutnak, viszont nincs helyi tőke a támogatások lehívásához. A rendszer a tőketulajdonosi rétegekből azokat szólítja meg, akik messze kívül esnek a multinacionális körökön és nem is versenytársai annak, közösségi szervezetek és kisvállalkozások. Ezzel a pályázati rendszer közvetlenül a gazdasági szektorra is hat a támogatásokon keresztül.

A vidékfejlesztési célok megvalósulásához a 2007-2013 közötti időszakban Magyarországon az ÚMVP mintegy 1,7 milliárd forinttal járult hozzá a Hortobágyi LEADER HACS fejlesztési területén.

JOGCÍM	Jogcím	Benyújtott pályázatok száma	Nyertes pályázatok száma	Százalékos megoszlás	Kiosztott forrás összesen
III. Tengely 1. kör	Vidéki örökség	2	1	50%	46 635 549 Ft
III. Tengely 1. kör	Falumegújítás	6	3	50%	91 620 293 Ft
III. Tengely 1. kör	Turisztika	21	8	38%	297 927 648 Ft
III. Tengely 1. kör	Mikrovállalkozás fejlesztés	41	18	44%	345 330 644 Ft
III. Tengely 2. kör	Mikrovállalkozás fejlesztés	13	11	85%	79 843 644 Ft
III. Tengely 2. kör	Turisztika	15	6	40%	66 526 486 Ft
III. Tengely 2. kör	Falumegújítás	2	0	0%	0 Ft
LEADER TK1	összes célterület	14	8	57%	84 664 716 Ft
LEADER TK2	összes célterület	79	64	81%	488 858 100 Ft

4. HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA FELÜLVIZSGÁLATA

A térségben élők számára igen fontos egy közös stratégia kidolgozása megléte, hogy helyi örökségek megóvása, továbbörökítése biztosítottá váljék, a Hortobágy és térsége hosszú távon is perspektívát tudjon nyújtani az itt élők számára. A Hortobágyi LEADER Közössége ezért igen nagy jelentőséget tulajdonított a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia aktualizálására. A stratégia közbenső átgondolására, valamint az elmúlt időszakok változásainak beépítésére 2011. májusban fejezte a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának felülvizsgálatát. A felülvizsgálat kiterjedt, a tervezési és a megvalósítási szakasz tapasztalatainak összegzésére is.

Az újragondolás sok-sok tényezője mellett a Tervezői Csoport és a Hortobágyi LEADER HACS elsőszámú prioritásnak: a helyi életminőség fejlesztését, a térségi együttműködés erősítését, a gazdaságfejlesztést, a társadalmi tőke fejlesztését, a helyi örökség megőrzését és a tájegység adottságainak megfelelő turisztikai termékfejlesztését tekinti.

Elvárásunk, hogy a HVS tükrözze a Hortobágy és térsége egyedülálló természeti, gazdasági, közösségi adottságait, és segítse a vidéki életmód, kultúra, hagyományok, gazdaság sokféleségének megőrzését, fejlesztését.

Törekszünk arra, hogy a HVS megvalósítása minél gyorsabban és minél hatékonyabban végbemenjen, hogy az itt élők helyzete, életminősége javuljon, és a térség perspektívát kínáljon számukra, továbbá hogy az ide érkezőknek, illetve a szélesebb közönségnek is meg tudjuk mutatni értékeinket, és azt, hogy mitől egyedi a Hortobágy tájegység és a hozzá tartozó települések.

E területnek képesnek kell lenni arra, hogy biztosítsa az életképes fejlesztési stratégia fenntartásához szükséges emberi, pénzügyi és gazdasági erőforrásokat. Ennek érdekében fontos, hogy a stratégia az itt élő lakosság életkörülményeit javítsa és elősegítse azt, hogy a helyi emberek szeressenek itt lakni, ne vágyjanak el a térségből, aminek egyik legfontosabb feltétele új munkahelyek teremtése, új vállalkozások létrehozásának segítése, és a meglévők erősítése.

A Helyi Akció Csoport munkaszervezete ezt igyekszik elősegíteni, elsősorban különböző fejlesztési források felkutatásával, az Új Magyarországi Vidékfejlesztési Program keretében kiírt pályázatok koordinálásával, pályázatok (kivéve: III. és a IV. tengely kiírásai) -, tanulmányok készítésével, tanácsadással és előadásokkal. Fontosnak tartjuk, azt, hogy a lakosság számára gyorsan és pontosan eljuttassunk minden olyan információt, mely a keletkező új lehetőségek kihasználásához szükséges. Fontosnak tartjuk azt is, hogy korszerű, a modern kor kihívásaihoz nélkülözhetetlen ismereteket tegyünk elérhetővé az itt élők számára. Ezt különböző hazai és EU-s programok által nyújtott képzéseken és tréningeken keresztül, amelyeket a közeljövőben megjelenő pályázati lehetőségekből kívánunk megvalósítani. Kiemelten kezeljük a kulturális és természeti értékeink megőrzését, a környezettudatos gazdálkodás feltételeinek megteremtését, és a térségben az ehhez szükséges infrastruktúra kialakítását.

A Hortobágyi LEADER HACS munkaszervezet vezetője képviseli az Észak – alföldi Régió valamennyi LEADER Akciócsoportját az Irányító Hatósággal, azaz a Vidékfejlesztési Minisztériummal folytatott kommunikációban, így IH vezetői kinevezési okmánnyal rendelkezik valamennyi bizottságban való képviselőre, pl. ÚMVP DIT Monitoring Bizottság, Vidékfejlesztési Albizottság (VIAB), MNVH LEADER Szakosztálya, Döntés Előkészítő Bizottság (DEB), Nemzetközi Együttműködések Szakmai Bíráló Bizottsága.

ÚJ HACS LÉTREHOZÁSA - JOGSZABÁLYOK

Az 54/2011. (VI. 10.) számú a LEADER Helyi Akciócsoportok működéséről szóló VM rendelet 2. § (1) bekezdése értelmében:

*„2011. december 31-ét követően **LEADER HACS címmel kizárólag egyesület rendelkezhet, illetve e címet csak egyesület nyerheti el.***

(2) E rendelet hatálybalépésekor nonprofit formában működő LEADER HACS címmel rendelkező gazdasági társaság illetékességi területén az (1) bekezdés szerinti időpontig az új HACS-ot szervezhet, amely egyesületi formában az e rendeletben meghatározott feltételek betartása esetén jogosulttá válik a LEADER HACS címre.

(4) Új HACS szerveződése esetén a LEADER HACS cím odaítélésének feltétele, hogy az új HACS a területen érvényes HVS megalósulása érdekében a korábban LEADER HACS címmel rendelkező szervezetnek a LEADER HACS címhez kapcsolódó összes feladatát, jogát és kötelezettséget átvállalja.”

A módosítás azért volt indokolt a VM álláspontja szerint, mert a Magyarországon működő 96 HACS közül mintegy 80 egyesületi formában működik. A többi, nonprofit gazdasági társaságként bejegyzett

akciócsoportnak 2011. december 31-ig kellett egyesületté alakulnia, és alapszabályát úgy módosítania, hogy a csoporthoz korlátozásmentesen lehessen csatlakozni.

Vidékfejlesztési Minisztérium időközben hatályba lépő és módosító 30/2012. (III.24.) VM rendelet értelmében a Hortobágyi LEADER Nonprofit Kft. LEADER Helyi Akciócsoport (HACS) címe 2012. április 30. visszavonásra került.

A megszűnt HACS területén az ÚMVP Irányító Hatósága (IH) felhívásban kezdeményezte egy új akciócsoport létrehozását, mely eredményeként a Hortobágyi LEADER Közhasznú Egyesület LEADER HACS címbirtokossági kérelmét elfogadta, így 2012. május 01. napjától a korábbi HACS területén az új HACS kezdte meg, illetve folytatta korábban megkezdett munkáját.

KAPCSOLÓDÓ JOGSZABÁLYOK

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló **1698/2005/EK tanácsi rendelet**
- **2007. évi XVII. törvény** a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárásokról
- **23/2007. (IV.17.) FVM rendelet** az EMVA társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételének általános szabályairól
- **30/2012. (III.24) VM rendelet a LEADER Helyi Akciócsoportok működéséről**

Hortobágy, 2013. március 20.

Bíróné Nagy Csilla
munkaszervezet vezető